

AZİZ BABA'DAN ANILAR

İsmet PARMAKSIZOĞLU

İnsanları tanımada anıların ne değerde yararlı olduğu hiç kuşkusuz hepimizce bilinmektedir. Anıların aynı zamanda kişinin öz geçmişini aydınlatmada da büyük değeri olduğuna inanmaktayım.

Türk kütüphaneciliğinde ayrı bir yeri olan ve bugün ölümünün onbeşinci yılı anısını anmak üzere topladığımız Aziz Berker'in huzurunda saygı ile eğilirken bir zamanlar ona yakın bir kimse olmak hasebiyle onu tanıtmakta genç meslekdaşlarıma kimi anılarımı aktarmayı bir görev bildim.

İsterdim ki bu anıları kendi dilimle, kendi davranışlarımla sizlere aktarayım. Ama, durum buna elvermedi. Onun için oturdum bu satırları kâraladım.

Kişi bir başkasıyla ilişkili anılardan söz ederken elde olmayarak söze kendisini de karıştırmaktadır. O bakımdan Aziz Baba'yla ilgili anılarda beni de buldukça şaşırmayınız ve mazur görünüz.

Aziz Baba'yla karşılaşmam meslek hayatımın daha ilk yıllarında oldu ve bana meslekte hiç şaşmayan ve derinlemesine etkili olan yolu sağladı.

Henüz yüksek öğretmen okulunu bitirmiş ve tarih öğretmeni olarak İstanbul Erkek Lisesi'ne stajyer öğretmen tayin olunmuştum. Derken kuraları çektik ve ben Diyarbakır Lisesi stajyer tarih öğretmenliğine kendi elimle atanmış oldum.

İnsan yaşamının aktif alanına bu geçiş günlerinde bir gün okul müdürümüz Sayın Prof. Besim Darkot hoca beni çağırdı. Seni Ankara'dan istiyorlar, muhasebeciden yol paranı al ve Ankara'da Kütüphaneler Müdürü Aziz Berker'le görüş, hayırlı olsun dedi. Tabi'i bu buyruk ben de bir şok yarattığı gibi okul arkadaşlarım arasında da çeşitli yorumlara yol açtı.

Ankara'ya geldim. Ankara'yı o zaman ilk kez görüyordum. Kediseven sokağında, üç odalı bir apartmanda, bulunan Kütüphaneler Müdürlüğünü buldum ve işte o gün Aziz Baba'yla tanıştım.

Bendeki ilk intiba boylu boslu, yakışıklı, candan bir insanla karşılaşmanın verdiği huzur oldu. Beni, henüz okul sıralarından hayata açılmakta olan bu şaşkın ördeği, aldı bir güzel de doyurdu.

Olay şöyle gelişmiş ve kader ikimizi yan yana getirmişti: Lutfi Kırdar Manisa'da Cumhuriyet tarihinde ilk kez yepyeni ve modern bir kütüphane binası yaptırmış, bakanlıktan buraya bir müdür istiyordu. Aziz Berker'de bu durumu o günlerin bakanı olan Hasan Âli Yücel'e duyurunca, o da Yüksek Öğretmen Okulunun o yıl ki mezunlarından mecburi hizmetle yükümlü olan bu kullarını al tepe tepe kullan edasıyla yani beni, Aziz Baba'nın emrine vermişti. Ben ise Besim Bey'in haberinden sonra ne yalan söyleyeyim, Diyarbakır'a gitmek yerine İstanbul'da kalma fırsatı doğdu, diye kuş gibi uça uça Ankara'ya gelmiştim.

Şimdi Aziz Baba beni Manisa Kütüphanesi'ne o zamanki adıyla Genel Kitaplığı Müdürlüğü'ne tayin edeceğini söylüyordu. İlk itirazım henüz yol yordam bilmediğimi, yasa, tüzük yönetmeliklerden, sözün kısası devlet muamelatından haberdar olmadığımı ileri sürmek oldu. Ama o, o babacan haliyle kendinin ilk tecrübelerinden anıları anlatmakla beni yüreklendirdi ve ben de Manisa Müdürlüğü'ne razı oldum.

Manisa'daki ilk altı ayım çeşitli olaylarla geçti. İki de teftiş geçirdim. İlk teftişte Sayın Kamil Su'nun olumlu uyarılarını dinlemiştim fakat, ikinci teftişimde müfettişler beni yetersiz bulmuşlar ki altı aylık staj dönemi geçtiği halde asaletim gelmiyordu. O zaman için bu önemli idi. Zira her şeyden önce kırk küsur lira olan maaşım altmış liraya çıkacaktı. Bunu kimseye de söyleyemiyordum. Millî Eğitim Müdürü Bilal Bey'de sabretmemi tavsiyeden başka bir şey demiyordu. Bu sıkıntı içinde bir gün, sabah tan atarken Aziz Baba çıka geldi. Kütüphane'de soldaki odada yattığım ve de erken kalktığım için onun kütüphanenin güzelce olan bahçesinde gülleri çiçekleri incelediğini görerek karşıladım.

Bana gel bakalım şu kusurlarını bir de kütüphaneci olarak inceleyelim dedi. Manisa Kütüphanesi'nin ben atanmadan önceki durumunu bildiği için öğleye kadar depoları, dokuz aydır yaptığım çalışmaları bir bir gözden geçirdi. Öğleden sonra da vilayete gittik oradan Ankara'ya asaletimin onaylanması için benim yanımda uzun ve ögücü bir telgraf çekti.

Bununla şunu anlatmak istiyorum. Şüphesiz ki her zaman olduğu gibi, bu dokuz ayı bulan dönemde de, kusurlarım yetersizliklerim vardı. Ama, Aziz Berker, engin tecrübesiyle yetismekte olan bir elemanı kırmak, hırpalamak, onu umutsuzluğa itmek yerine, onurlandırmak, geciken hakkını vermek yöntemini seçmişti. Onun yanında memuriyet hayatını yürüttüğüm sürede de hep bunu müşahade ettim. Belki de sevilen bir yönetici olmaklığım, kendimi öyle sanıyorum, ondan aldığım bu ilhamla gerçekleşmiştir.

Aziz Baba Türk kütüphaneciliğini sadece modern eserlerle ilgilenen bir kütüphanecilik olarak görmüyordu. Geçmiş yüzyıllardan bize miras kalan yazma eserlere belki de modern eserlerden çok değer vermekteydi. O günün kısır şartları içinde Süleymaniye merkezinde bir kitap pataloji servisi kur-

mak, müteaddid cilt atelyeleri yanında yazmaların onarımı için, ayrı bir servis meydana getirmek hep onun bu özlemine dayanmaktadır.

Yanında uzman olarak çalıştığım sırada bir gün Amerikan yardımı grubundan iki kişi ile bir tercüman ziyaretimize geldi. Önerileri şöyle idi. İstanbul Kütüphanelerindeki bütün yazmaların mikrofilmlerini Kongre kütüphanesi ve bizim için iki nüsha olarak almak ve böylece hem bilim dünyasına hem de Türkiye'ye hizmette bulunmak istiyorlardı. İşe şeklen bakılırsa bu güzel bir öneri idi ve bizim o günlerde yazmaları tümüyle filme almaya madde olanağımız da yoktu. Ama biz, Arap Ligi tecrübesini geçirmiştik. Bu masum öneri altında, nasıl bir yazmalar, mikrofilm ve fotokopi ticareti fikrinin yatmakta olduğunu biliyorduk. Bizi bu fikre adapte etmek için adamlar Aziz Baba'ya ve onun çömezi olarak fakirimize üç aylık, tabii her türlü masrafları onlara ait olmak üzere, bir de Amerika kütüphanelerini inceleme gezisi programı sunmuşlardı. Hiç unutmam her şey güzel ama, bu gezi teklifi midemi bulandırdı. Bunlara elimizi verirse kolumuzu kurtaramayız diye diretti. Zamanın Millî Eğitim Bakanının, Dışişleri Bakanının baskılarına da direndi. Böyle olunca da Aziz Berker'in ve benim Amerika gezisi suya düştü.

Türk kütüphanelerine ve kütüphaneciliğine tutkusu sonsuz idi. Emekliye ayrılmadan çok yıllar öncesinden kendi kendine yerini alacak adaylar seçiyor, onları ayrı bir özenle hem idarecilikte, hem de kütüphanecilikte yetiştirmeye çalışıyordu. Bir zamanlar, o zamanki kadroya göre Mustafa Yaman'a, rahmetli Halid'e, bana, Muzaffer Gökman'a ayrı ayrı gösterdiği ilgiler bu duygusal anlayıştan kaynaklanıyordu. Beni yazmalarda daha da yetişmem için iki yıl süreyle Irak'a göndermesi, sonra üçümüzü Muzaffer Halid ve ben İtalya, Fransa, İngiltere, Almanya kütüphanelerini incelemek üzere Avrupa'ya gidişimiz kendinden sonra yetişkin bir kuşak bırakmak düşüncesinin ürünleridir.

Rahmetliyle bir de 1957'de Kıbrıs gezimiz vardır. Ama onu Kıbrıs'ta yeni kütüphaneler açmak ya da, Sultan Mahmud Kütüphanesini düzenlemek fikri yerine Kıbrıs halkına özgürlük ve Türklük bilincini aşlamak üzere görevlendirilmiş gibi adeta bir havari gibi buldum. Orada kaldığımız iki aya yakın zaman içinde Aziz Bey Kıbrıs'ı ta Baf'a varıncaya kadar köy köy gezdi. İlkul öğretmenliğinden, ilköğretim müfettişliğinden, İstiklal Savaşı sonrası Türk toplumunun taşıdığı ayarlılıklardan edindiği tecrübeyle kanıma göre Kıbrıs'ta millî bilincin köylülere kadar aşılmasında gerçek hizmetlerde bulundu.

Dediğim gibi Türk kütüphaneciliğine olan bağlılığı ile yıllarca, aksatmadan verdiği hizmetlerden sonra 24 Eylül 1965 Cuma günü yaş haddiyle emekli olmuştu. Yerini bu acizleri aldı. Ama, Aziz Baba Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne şimdi fahri olarak, aramızda herhangi bir karar ya da, konuşma geçmeden devam ediyordu. Öyle ki, ben Din Eğitimi Genel Müdürlüğü'ne atanıncaya dek bu böyle devam etti. Benim görev değiştirmem ise onda serzenişlerini dinlediğim için biliyorum, çok kötü tesir etti. Beni emanete hiyanetle suçlayacak derecede öfkelenmişti. Ama ben, şimdi Anadolu yazmaları da dahil Türkiye Yazmalarını gün ışığına çıkarmak yolunda bu ileri ya-

şimdi verdiğim çaba ile ona kendimi afvettirdiğime ve ruhunu şad ettiğime inanıyorum.

Aziz meslekdaşlarım bu konuşmada Aziz Baba'yı anarken kendimden çokca söz edişimden dolayı hepinizden tekrar özür dilerim ve Aziz Baba'nın ruhuna fatihalar okuyarak hepinizi selamlarım.

MaviCek'in arkasında İş Bankası vardır.

